

Vandmiljøet i Europa

Et generelt billede

Beskyttelsen og kvaliteten af vandet i Europa forbedres løbende. Som nærmere beskrevet i det følgende bærer næsten 30 års EU-lovgivning samt nationale og internationale foranstaltninger til beskyttelse og forbedring af vandmiljøet frugt på mange områder. Der er dog visse områder, navnlig i forbindelse med landbruget, hvor der ikke sker fremskridt. Desuden kan der på de områder, hvor der sker fremskridt, stadig forekomme uløste problemer og bestemte geografiske *hot spots*. Det skal også understreges, at der er væsentlige huller i vores viden om nogle af miljøproblemerne og konklusioner på disse områder skal således behandles med en vis forsigtighed.

I betragtning af landbrugets betragtelige størrelse vil det være vigtigt at belyse EU-udvidelsens indvirkning på sektoren og på vandressourcerne i de nye medlemsstater. Den økonomiske omstrukturering i 1990'erne førte generelt til mindre belastning af vandmiljøet, men enhver omfattende intensivning af landbruget efter udvidelsen vil med stor sandsynlighed vende denne udvikling.

Områder, hvor der er sket fremskridt

Den økologiske kvalitet i vandløbene

Den økologiske kvalitet afspejler virkningen af alle de kemiske og fysiske belastninger på det biologiske system. Oplysningerne om vandløb i 14 lande viser hovedsageligt en forbedring af vandløbskvaliteten. Der er dog mangel på sammenlignelige data på europæisk plan. Situationen vil forbedres, efterhånden som vandrammedirektivet (2000/60/EF) gennemføres.

Forurening med iltforbrugende stoffer og fosfor

Kontrol af punktkildeforurening fra byområder og industrien har medført en væsentlig forbedring af vandkvaliteten i mange vandområder i Europa. Der er sket en bemærkelsesværdig reduktion af mængden af fosfor og organisk materiale i vandløb og søer på grund af bedre rensning af byspildevand, indførelse af

fosfatfrie vaskemidler og en mindsket anvendelse af fosfat som gødning i landbruget.

Der er også sket en nedgang i udledninger af næringsstoffer til havene fra vandløb og ved direkte tilførsel (navnlig Nordsøen og Østersøen). Af en række forskellige årsager (komplekse fysiske og kemiske forhold, manglende data) afspejles denne nedgang dog ikke altid i lavere koncentrationer af næringsstoffer i havvandet.

Bedre spildevandsrensning har også medført bedre badevandskvalitet i både kystvand og ferskvand. Tallene for overholdelsen af de obligatoriske EU-standarder ligger på over 90 %.

Forurening med farlige stoffer

Forureningen af vandløb med tungmetaller og enkelte andre stramt regulerede kemikalier, som er indeholdt i direktiv (76/464/EØF) om farlige stoffer, er generelt faldende. De tilgængelige data for mange andre forurenende stoffer er ikke tilstrækkelige til at kunne foretage vurderinger.

Samtidig er der sket en nedgang i belastningen af tungmetaller og visse organiske stoffer, som udledes i havmiljøet. Der er også tegn på, at det har medført en nedgang i koncentrationerne af disse stoffer i organismer i Europas have, selv om der i muslinger og fisk fra udløb af større vandløb i havet, nær industriafløb og havne stadig konstateres koncentrationer, som

ligger over grænserne for, hvad der skønnes sikkert til menneskeføde.

I de nuværende EU-lande er udledningen af farlige stoffer primært blevet reduceret gennem anvendelse af renere industriprocesser og -teknologier. Der er sket et fald i udledningen af olie fra raffinaderier og offshore-anlæg. I tiltrædelseslandene skyldes faldet i udledningerne primært lukning af økonomisk urentable anlæg.

Tilstedeværelsen af hormonforstyrrende stoffer i overfladevandet er et voksende problem, og der er i flere EU-lande rapporteret om kønsforstyrrelser hos dyr, der lever i vand.

Vandindvinding

Den samlede vandindvinding er faldet i løbet af de seneste ti år, undtagen i Sydvesteuropa. De fleste sektorer har skåret ned i vandforbruget gennem foranstaltninger som f.eks. større genbrug og en mere effektiv udnyttelse af vandet. Højere priser på vand har også haft indflydelse.

Olieudslip

Selv om det svinger meget fra år til år, er den samlede mængde af olie udledt fra fartøjer faldet i 1990'erne. Dette er formentlig en følge af brugen af flere dobbeltskrogede fartøjer og forbedret navigation.

Datagrundlag

I løbet af de seneste otte år har gennemførelsen af Eurowaternet (et EEA-koordineret netværk, der indsamler data og oplysninger om vand) medført store forbedringer i formidlingen af oplysninger om vandet i Europa.

EEA-briefings er korte, letlæselige introduktioner til aktuelle miljøspørgsmål, som baseres på de seneste oplysninger. Disse briefings er tilgængelige på EEA's websted: www.eea.eu.int

Områder, hvor der ikke er sket fremskridt

Forurening med nitrat

Forureningen med kvælstof, især fra landbruget, har ikke ændret sig. Så mens udledningerne fra punktkilder er blevet gradvis reduceret, er forureningen fra landbruget blevet relativt større.

Koncentrationerne i vandløb har været relativt stabile i 1990'erne og ligger højest i de vesteuropæiske lande, der har det mest intensive landbrug. Koncentrationen af næringsstoffer i farvandene er generelt også stabil.

Der er ikke tegn på ændringer i nitratniveauerne i grundvandet. Grænseværdierne for nitrat i drikkevandet overskrides i omkring en tredjedel af de grundvandsområder, for hvilke der foreligger oplysninger. Nitrat i drikkevandet er et problem i hele Europa, især i drikkevand fra brønde nær overfladen.

Vandindvinding til vanding, energiproduktion og turisme

I Sydvesteuropa har der været en svagt stigende tendens i vandindvindingen til landbrugsformål, såsom til vanding, samt i vandindvinding til energiproduktion i tiltrædelseslande uden for middelhavsområdet. Turisme er en væsentlig og med al sandsynlighed stigende belastning for vandressourcerne i mange dele af Sydeuropa.

Overindvinding af vand er fortsat et stort problem i områder som f.eks. middelhavskysterne og -øerne, hvor drikkevandskilderne er forurenede med havvand.

Pesticider

Pesticider fra landbruget findes i bekymrende antal og mængder i overfladevand, grundvand og drikkevand. De tilgængelige data om de mange tilstedeværende stoffer gør det ikke muligt at identificere udviklingstendenser.

Referencedokumenter:

Vandet i Europa: En indikatorbaseret vurdering. Resumé. EEA, København

Vandet i Europa: En indikatorbaseret vurdering, topic report No 1/2003, EEA, København

